

տեղն են ձգել: Այս ամառ այսպիսի շատ
դէպքեր եղան Ննզիում և մտակայ ուրիշ
գիւղերում: Մենք ցանկանում ենք, որ գիւղ-
երից գաղթողները յետ դառնան և կապ-
վեն իրանց հայրենիքի հետ և մշտական
կեանք հաստատեն, բայց այս երեոթյներին
ակնատես լինելով՝ հակառակ եղբակացու-
թեան ենք գալիս: Գանի որ մեր գիւղերում
գիւղական տանուտէրը և նրա օգնականները
բառիս բուն նշանակութեամբ տղէտ են, ի-
րանց կոչման բարձրութեան վրա չեն կանգ-
նած և չեն հասկանում, որ բացի հարկերը
հաւաքելուց և յանցաւորներին պատժելուց
պէտք է հետաքրքրվեն և լաւ հոգան գիւղ-
երի մաքրութեան ու առհասարակ առող-
ջապահութեան համար, մեր գիւղերի թէ
մտաւոր, թէ անտեսական և թէ ստողջա-
պահական դրութիւնը ոչ միայն կը մնայ
նոյնը, այլ նոյն իսկ նեղակտէ կը վատթա-
րանայ և վերջնականապէս կը դժբաղդացնի
առանց այդ էլ մտաւորապէս ու անտեսա-
պէս սնանկացած թշուառ հասարակութիւնը:
Ստեփան Վարդանեան

Անոցող արի

Մարտի 12-ը (Նոր-Բայազ. գաւ.), 12 օգոստ.

Անցեալ տարվայ բերքի առատութեան
պատճառով մեր գիւղացին այս տարի ցա-
նեց իր բոլոր արտերը, յուսալով որ կը
ստանայ անցեալ տարվանից աւելի, բայց
երկարատե երաշտը այրեց բոլոր ցանքները
և խոտի բոյսը թէ ցորենի և թէ գարու
բոյսը երաշտի պատճառով չէ բարձրացել և
մեր գիւղացին ստիպված՝ ձեռքով պոկում է
իր արտերը: Գիւղացին յունչեան օրերում
գնում էր դաշտ և բուսականութիւնը ան-
նելով «ախ» էր քաշում, բայց ընտելիւնը
կարծես ժպտում էր մեր գիւղացու «ախ»-ի
վրա և շարժել մի անգամ աննշան անձրև
էր տեղում ցողի նման: Հիմա մեր գիւղա-
ցին աւելի անասունների կերի մասին է
մտածում:

Հէնց այժմվանից խոտի գինը բարձրացել
է. խոտի սայլը (40 խուրձ), որ անցեալ
տարի ծախում էին 4 - 5 ռ., այժմ 13 - 14
ռ. են աւում: Հացի գինը դեռ անորոշ է:
Հացի և ալափի պահանջութեան պատ-
ճառով մեր գիւղացիք ծախում են իրանց
անասունները շատ էժան գնով. ինչ առար
որ արժեքում էր 70 - 80 ռ., այժմ կարելի է
գնել 30 - 40 ռուբլով:

Այս տարվայ երաշտը ազդել է մեր
գիւղացու վրա. դրա համար էլ գիւղացիք
մտադիր են «Բալա մէլդան» կոչված սա-
րանովիտը թողնել խոտանոցի հակար:

Ամսիս 10-ի գիշերին մեր գիւղի սարին
գողերը ձգել են Յովն. էլիզարովի վրանի ե-
տեղ և, վերջինս ասելով, գողացել են մի աման
իւր 4 պուղանոց. գողերը յայտնի չեն, բայց
էլիզարովը առ այժմ գցում է գողութիւնը
եզօր Աւետիքովի և քրարդ Ամօ Հուսօ-
օղլու վրա, որոնք գնացել էին սարը իրանց
քոչը բերելու:

Մի քանի օր սրանից առաջ նոյն սարում
գողացել են Բուստամ Գալստեանի եզը,
որ արժէր 100 ռ.: Գողը յայտնի չէ, բայց
պահանջում են եկարածներէջ: Գողութիւնը
սկսվել է: Մկ. Բարսեղեան

Անտարբեր գաղտը

Սամարղանդ, 8 օգոստոսի

Այժմ կովկասի բոլոր քաղաքներում հայ
ժողովուրդը մեծ եռանդով պատրաստվում
է հայ գրերի գիւտի 1500-ամեայ և հայ
սուղարութեան 400-ամեայ առաջիկայ ազ-

գային մեծ տօնը որքան կարելի է շքեղ և
փառաւոր կատարելու:

Սակայն Սամարղանդի հայ գաղութը,
ընդհակառակը, բոլորովին չէ մտածում այդ
մասին: Այստեղի ժողովուրդը, կարված հայ-
կական կենտրոններից և տարված իր առևտ-
րական շահերով, չէ էլ ուզում դուրս բարձ-
րացնել տեսնելու համար թէ ի՞նչ է կա-
տարվում իր հետև ծննդավայրում:

Սամարղանդի հայութիւնը այնքան ան-
տարբեր է դէպի ազգային այդ տօնը, որ
նոյն իսկ գիժում է եղել, որ խորհրդակ-
ցութեան հաւաքվին մտածելու այդ մասին
բայց մեր գաղութի անդամներն իրանց ա-
կանջներին ետևը գցած՝ միայն գիշեր-ցերեկ
տքնու է են շարժութեամբ լցնել իրանց
գրպանները:

Շատ դատապարտելի է Սամարղանդի հայ
գաղութի սառն վերաբերմունքը, որ չէ ու-
զում գիտակցել մի տօնի նշանակութիւնը,
որի հետ կապված է մեր ազգային անցեալը,
ներկան և ինքնուրոյնութեան պահպանումը
մինչև այսօր: Ղ. Սաչաւորեան

Ջրի ՊԱԿԱՍԸ ՀԻՆ-ՆԱԽԻՉԵԻԱՆԻ ԳԱ- ԻԱՌՈՒՄ

Հին-Նախիջևան, 3 օգոստոսի

Նախիջևան-չայը Հ.-Նախիջևանի գաւառի,
այսպէս ասած, Նեղոսն է. այդ գետի և նրա
վտակների ավերի վրա շարված են բազ-
մաթիւ հայ ու թուրք և տեղ-տեղ էլ խառն
գիւղեր. Նախիջևան-չայը այդ գիւղերի կե-
րակրող մայրն է:

Ջրառատ տարիներում ոռոգվելով, ծլել
ու ծաղկելով արդէնսաւէտ դերք են գրա-
ւում գիւղերի այդ շարանները, իսկ երաշ-
տարիներում, երբ այդ գետը առատ չուր
չէ մատակարարում, նրան շրջապատող գիւղ-
երը մի տեսակ թառամած պատկեր են
ներկայացնում:

Ներկայ թւին Նախիջևան-չայը իր պա-
կասած ջրերով շրջապատած գիւղերին ձգել
է մի տեսակ վնասեցուցիչ դրութեան մէջ.
չորացել է նոյն իսկ Նախիջևան քաղաքը
իր պարտէզներով, պտղատու և անպտուղ
ծառերով. ջրի սակաւութիւնից առաջ եկած
կուրծները, ծեծ ու վերաւորանքը, սպանու-
թիւնը եզակի երևոյթներ չեն կազմում:

Գետի վերի ընթացքում գետեկված գիւղ-
երը, օգտվելով իրանց դիրքից, յաճախ
խլում, յափշտակում են ներքև մնացող գիւղ-
երի ջրի բաժինը. օրինակ Ջահուկը կտա-
րում է Դամրըղան գիւղի ջուրը, Ագատէր,
Նորս և այլ գիւղերի ջրերը խլում են վե-
րում գտնվողները, և այդպիսով վերևի
գիւղերը, օգուտ քաղելով իրանց դիրքից,
մասամբ բուսականութիւն են տալիս իրանց
ջրային պէտքերին, իսկ գետի ներքին ըն-
թացքի երկարութեամբ տարածված գիւղե-
րի դրութիւնը աւելի քան անտանկի է
դառնում, մասնաւոր երաշտ տարիներում:

Թ. Բուլ գիւղը իր 175 տուն խառն ընա-
կիչներով գետի ներքևի վերջին ծայրում
ընկած գիւղերից մէկն է կազմում: Այդ
գիւղը, որ իր գոյութեան օրից դարերով
այլ գիւղերի հետ համահասարակ օգտվում
էր Նախիջևան-չայի ջրերից, ոռոգելով իր
լայնածաւալ դաշտերը, որը ներկայ թւին
վճարում է պետական գանձարանի ու հողե-
րի գնման համար 4076 ռ. 69 կ. տարեկան
մի խոշոր գումար և 982 ռ. էլ գիւղի
մասնաւոր ծախսեր, տիրող բարքերի շնոր-
հիւ այս տարի միանգամից զրկվել է գետի
ջրից օգտվելու իրաւունքից: